

PRACE NAUKOWE

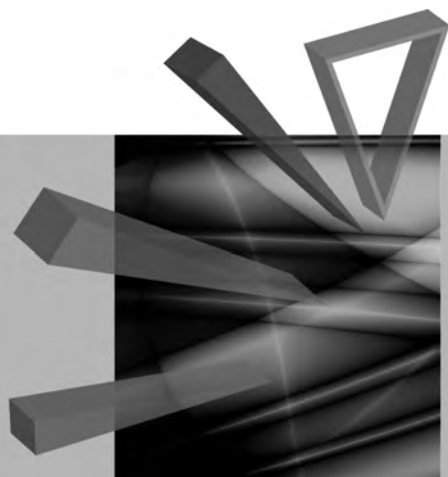
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

307

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Grażyna Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-390-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Franciszek Adamczuk , Produkty tradycyjne i regionalne i ich wykorzystanie w promocji regionu.....	15
Ewa Badzińska , Perspektywy i bariery rozwoju firm <i>spin-off</i> w Polsce.....	25
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Polityczne i strukturalne czynniki wpływające na przemiany w rozmieszczeniu produkcji trzody chlewnej w krajach Unii Europejskiej.....	35
Agnieszka Barczak , Wykorzystanie metody programowania liniowego do oceny procesu produkcyjnego grup gospodarstw wybranych typów rolniczych.....	45
Wioletta Bińkowska-Golasa , Odległość gmin wiejskich województwa mazowieckiego od głównych ośrodków gospodarczych a ich poziom przedsiębiorczości	56
Alicja Bonarska-Treit , Turystyka szansą rozwoju lokalnego.....	65
Agnieszka Borowska , Wykorzystanie środków w ramach krajowych programów wsparcia pszczelarstwa w Polsce.....	77
Anna Czech , Bezpieczeństwo energetyczne Polski a odnawialne źródła energii	92
Małgorzata Dolata , Pozycja konkurencyjna obszarów wiejskich Polski Wschodniej z punktu widzenia ich wyposażenia w infrastrukturę gospodarczą.....	100
Monika Fabińska , Wybrane czynniki kapitału regionalnego determinujące rozwój firm z sektora włókienniczo-odzieżowego z województwa łódzkiego	109
Mateusz Folwarski , Wynagrodzenia dyrektorów wykonawczych rady dyrektorów największych amerykańskich banków przed i po kryzysie finansowym	121
Małgorzata Fronczek , Charakter wymiany handlowej Polski z zagranicą po 1990 roku	132
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego w Polsce i w Europie	142
Marcin Gospodarowicz , Sektor mikroprzedsiębiorstw w Polsce i jego wsparcie ze środków UE w latach 2007-2011	152
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polski sektor rolny a cyfryzacja – przykład i bariery realizacji projektu wdrażającego technologie informatyczne.....	165

Sylwia Guzdek , Znaczenie instytucji otoczenia biznesu dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2012	176
Barbara Hadryjańska , Umacnianie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw na przykładzie sektora rolno-spożywczego	190
Sławomira Hajduk , Instrumenty ekonomiczne zarządzania przestrzenią na poziomie lokalnym	201
Mariusz Hamulczuk , Asymetria w transmisji cen w łańcuchu żywnościowym. Przykład cen drobiu w Polsce.....	212
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej osobom nieubezpieczonym na podstawie decyzji organu wykonawczego samorządu terytorialnego	224
Grażyna Karmowska , Zróżnicowanie rozwoju powiatów województwa zachodniopomorskiego.....	233
Wojciech Kisiała, Bartosz Stępiński , Analiza zróżnicowania przestrzennego absorpcji funduszy Unii Europejskiej przez samorządy terytorialne w Polsce.....	247
Joanna Kizielewicz , Polityka gospodarcza rządu i Unii Europejskiej wobec regionów nadmorskich i jej wpływ na rozwój turystyki morskiej w Polsce	257
Ewa Kołozycz , Dochody typowych gospodarstw mlecznych w UE w 2011 roku	270
Sylwester Kozak , Efektywność zakładów ubezpieczeń na życie w Polsce w latach 2002-2011. Czy wielkość i własność zagraniczna zakładów mają znaczenie?.....	280
Mariusz Kudelko , Ocena zasadności budowy elektrowni systemowych wykorzystujących nowe złoża węgla brunatnego	292
Anetta Kuna-Marszałek , Strategie ekologiczne przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych.....	305
Piotr Laskowski , Specjalne strefy ekonomiczne jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST- PARK”	317
Wojciech Leoński , Zewnętrzne bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce..	330
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Współpraca przedsiębiorstw przemysłowych z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej.....	341
Agnieszka Malkowska , Strategia rozwoju Euroregionu Pomerania a budowa konkurencyjnego regionu przygranicznego.....	353
Arkadiusz Malkowski , Wschodnia granica Polski. Od peryferii i izolacji do współdziałania	363
Grażyna Mańczak , Ocena polityki proeksportowej w Polsce	373
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analiza nakładów pracy w gospodarstwach rolnych w 2010 roku w porównaniu do 2002 roku	384

Dominika Mierzwa , Zastosowanie modelu multiplikacyjnej analizy dyskryminacji w ocenie spółdzielczych przedsiębiorstw mleczarskich.....	396
Andrzej Miszczuk , Nowe podejście do regionalnego planowania strategicznego (na przykładzie województwa podkarpackiego).....	408
Zbigniew Mongiało, Michał Świtlyk , Analiza współczynników efektywności uczelni publicznych.....	420
Anna Oleńczuk-Paszal, Monika Śpiewak-Szyjka , Gospodarowanie wojewódzkim zasobem nieruchomości a dochody województwa	431
Piotr Podsiadło , Zagadnienie pomocy publicznej dla przedsiębiorstw w sektorze rybołówstwa.....	442
Halina Powęska , Cel przekraczania granicy uczestników handlu przygranicznego a struktura towarowa transgranicznych zakupów na pograniczu polsko-ukraińskim	454
Zdzisław W. Puślecki , Nowe zjawiska we Wspólnej Polityce Rolnej Unii Europejskiej w warunkach perspektywy budżetowej na lata 2014-2020 ...	465
Bogusława Puzio-Waślawik , Samozatrudnienie w okresie spowolnienia gospodarczego w Polsce	477
Małgorzata Raczkowska , Spółdzielczość socjalna w Polsce	489
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie jednostki samorządu terytorialnego jako beneficjenci polityki regionalnej.....	502
Iga Rudawska , Sieć jako pośrednia forma koordynacji gospodarczej na przykładzie zintegrowanej opieki zdrowotnej	513
Robert Rusielik , Determinanty efektywności technicznej produkcji żywca wołowego w Europie i na świecie w roku 2011	522
Karolina Sienkiewicz , Karta Praw Studenta a sytuacja absolwentów szkół wyższych na rynku pracy.....	534
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audyt jako narzędzie optymalizacji zarządzania przedsiębiorstwem w dobie kryzysu ekonomicznego	546
Katarzyna Skorupińska , Niezwiązkowe formy reprezentacji pracowników w polskim systemie stosunków przemysłowych	557
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinanty niezależności komitetu wynagrodzeń w bankach w Polsce	569
Jerzy Sokołowski , Optymalizacja wyboru oferty turystycznej przez klienta przy wykorzystaniu portalu internetowego holidaycheck	581
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka , Ocena stopnia wykorzystania pomocy publicznej przez przedsiębiorstwa województwa lubelskiego na podstawie wyników badań ankietowych	590
Marcin Stępień , Elementy zasad podatkowych w aspekcie polskiego systemu podatkowego.....	602
Maciej Szczepankiewicz , Potencjał innowacyjny polskich parlamentarzystów.....	612

Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , Rola funduszy unijnych w finansowaniu zrównoważonego rozwoju na przykładzie gmin województwa łódzkiego	623
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , Aktywność innowacyjna a wielkość przedsiębiorstw w systemie przemysłowym małopolski	633
Dariusz Urban , Gospodarka polska jako miejsce inwestycji z perspektywy wybranych państwowych funduszy majątkowych – przyczynek do badań empirycznych.....	644
Piotr Urbanek , Polityka wynagradzania kadry kierowniczej w polskich bankach publicznych na przykładzie spółek indeksu WIG20	654
Adam Wasilewski , Użytki rolne a rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce	667
Anetta Waśniewska , Aktywność społeczna i ekonomiczna stowarzyszeń i fundacji – wybrane zagadnienia na podstawie przeprowadzonych badań	678
Marek Wigier , Sytuacja ekonomiczna przetwórstwa spożywczego w Polsce w okresie członkostwa w UE – stan i perspektywy.....	688
Edward Wiśniewski , Efekty skali w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie gmin województwa zachodniopomorskiego	700
Urszula Zagóra-Jonszta , Ruch spółdzielczy i działalność Franciszka Stefczyka	710
Katarzyna Żak , Diagnoza poziomu innowacyjności polskiej gospodarki.....	721

Summaries

Franciszek Adamczuk , Usage of traditional and regional products in the region's promotion.....	24
Ewa Badzińska , Prospects and barriers to the development of <i>spin-off</i> companies in Poland	34
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Political and structural factors affecting the changes in the distribution of pig production in the European Union countries	44
Agnieszka Barczak , The use of the linear programming method to assess the production process of groups of farms of some chosen agricultural types.	55
Wioletta Bieńkowska-Gołasa , Distance of rural communities in Mazovian Voivodeship from the main economic centres and their level of entrepreneurship	64
Alicja Bonarska-Treit , Tourism as a chance for local development.....	76
Agnieszka Borowska , The use of funds under National Programmes for the Support of Apiculture in Poland	91
Anna Czech , Polish energy security and renewable energy sources	99

Malgorzata Dolata , Competitive position of East Poland rural areas from the point of view of economic infrastructure equipment.....	108
Monika Fabiańska , Selected factors of the regional capital determining investment decisions of the companies from the textile and clothing sector from Łódź Voivodeship.....	120
Mateusz Folwarski , Remuneration of executive directors of board of directors of the biggest American banks before and after the financial crisis	131
Malgorzata Fronczek , Character of the Polish foreign trade after 1990	141
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Conditioning of automotive sector enterprises competitiveness in Poland and in Europe.....	151
Marcin Gospodarowicz , Microenterprises in Poland and their support from EU funds in the years 2007-2011.....	164
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polish agriculture sector vs. digitization – example and barriers of the computer technologies implementing project realization	175
Sylwia Guzdek , The importance of business environment for small and medium-sized enterprises in 2007-2012.....	189
Barbara Hadryjańska , Strengthening the competitive advantage of companies on the example of the agri-food sector.....	200
Sławomira Hajduk , Economic instruments of space management on the local level.....	211
Mariusz Hamulczuk , Asymmetric price transmission along the food chain. Example of poultry prices in Poland	223
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Financing health care services for uninsured individuals under a decision of the executive body of the local government.....	232
Grażyna Karmowska , Differences in the development of poviats of West Pomeranian Voivodeship	246
Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński , Spatial differences in the absorption of EU funds by the regional and local governments in Poland.....	256
Joanna Kizielewicz , Economic policy of the government and the European Union towards coastal regions and its influence upon the development of maritime tourism in Poland	269
Ewa Kołoszycz , Income of typical dairy farms in the European Union in 2011.....	279
Sylwester Kozak , Efficiency of life insurance companies in Poland in the years 2002-2011. Do size and foreign ownership matter?.....	291
Mariusz Kudelko , Assessment of building of power plants using new lignite deposits – a systems approach.....	304
Anetta Kuna-Marszałek , Environmental strategies of enterprises on the international markets	316

Piotr Laskowski , Special economic zones as a factor of regional development based on Wałbrzych Special Economic Zone “INVEST-PARK”.	329
Wojciech Leoński , External barriers to the development of entrepreneurship in Poland	340
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Cooperation of industrial enterprises with other market participants in terms of innovative activity.....	352
Agnieszka Malkowska , Strategy for the development of Pomerania Euro-region and building of competitive border region	362
Arkadiusz Malkowski , The eastern border of Poland from outskirts and isolation to co-operation	372
Grażyna Mańczak , Pro-export policy assessment in Poland.....	383
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analysis of labour output in agricultural farms in 2010 in comparison to 2002.....	395
Dominika Mierzwa , Application of multiplication analysis of discrimination to the evaluation of cooperative dairy companies	407
Andrzej Miszczuk , New approach the regional strategic planning (as an example of Podkarpackie Voivodeship)	419
Zbigniew Mongiało, Michał Świtłyk , Analysis of efficiency coefficients of public universities	430
Anna Oleńczuk-Paszal, Monika Śpiewak-Szyjka , Voivodeship real estate management vs. voivodeship revenue	441
Piotr Podsiadło , State aid for fishing industry companies.....	453
Halina Powęska , The purpose of crossing the border by cross-border traders and the commodity structure of cross-border purchasing in the Polish-Ukrainian border region.....	464
Zdzisław W. Puślecki , New phenomena in the Common Agricultural Policy of the European Union in the conditions of a budgetary perspective for the years 2014-2020.....	476
Bogusława Puzio-Waślawik , Self-employment during the economic slowdown in Poland	488
Małgorzata Raczkowska , Social cooperative movement in Poland.....	501
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie local government units as beneficiaries of regional policy	512
Iga Rudawska , Network as an intermediate form of economic coordination on the example of integrated healthcare	521
Robert Rusielik , Determinants of technical efficiency of beef production in Europe and in the world in 2011.....	533
Karolina Sienkiewicz , Consequences of signing Student’s Law Card for university graduates	545
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audit as a tool for optimization of company management in the current economic crisis.....	556

Katarzyna Skorupińska , Non-trade union forms of employee representation in the Polish system of industrial relations	568
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinants of compensation committee independence in banks in Poland.....	580
Jerzy Sokółowski , Optimization of tourist offer selection by using Internet portal HolidayCheck.....	589
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka , Assessment of the use of public assistance by companies in Lublin Voivodeship based on survey results	601
Marcin Stępień , Elements of tax rules in the context of the Polish tax system	611
Maciej Szczepankiewicz , Polish parliamentarians' innovation potential.....	622
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , The role of EU funds in the financing of sustainable development on the example of Łódź Voivodeship municipalities	632
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , The impact of enterprises' size on regional innovation systems – Małopolskie case	643
Dariusz Urban , Polish economy as a place of investment from the perspective of selected sovereign wealth funds – a contribution to the empirical analyses.....	653
Piotr Urbanek , Executive remuneration policy in the Polish public banks on the example of WIG20 companies.....	666
Adam Wasilewski , Arable land and the development of non-agricultural economic activity in Poland.....	677
Anetta Waśniewska , Social and economic activity of associations and foundations – selected problems based on research.....	687
Marek Wigier , Food processing in Poland in the times of EU membership – condition and perspective	699
Edward Wiśniewski , Economies of scale in the operation of local government units on the example of communities of Western Pomerania.....	709
Urszula Zagóra-Jonszta , Cooperative movement and activities of Franciszek Stefczyk	720
Katarzyna Żak , Diagnosis of the innovation level of Polish economy	732

Marek Wigier

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy

SYTUACJA EKONOMICZNA PRZETWÓRSTWA SPOŻYWCZEGO W POLSCE W OKRESIE CZŁONKOSTWA W UE – STAN I PERSPEKTYWY

Streszczenie: Polski przemysł spożywczy rozwija się szybko, wykazuje dużą odporność na zjawiska kryzysowe, a jego sytuacja ekonomiczno-finansowa jest dobra. Wpływa na to rosnący eksport oraz duży popyt na rynku wewnętrznym. Międzynarodowa konkurencyjność polskich producentów żywności jest wysoka dzięki modernizacji sektora w oparciu o krajowe i zagraniczne środki finansowe. Polscy producenci konkurują na rynkach ceną oraz jakością, znacznie rzadziej innowacyjnością produktów. W okresie 2014-2020 przemysł spożywczy prawdopodobnie po raz ostatni będzie miał możliwość skorzystania ze środków pomocy publicznej UE. Celem niniejszego opracowania jest krótkie przedstawienie najważniejszych procesów i zmian strukturalnych, jakie zaszły w polskim przemyśle spożywczym w zakresie produkcji, inwestycji, handlu zagranicznego, analiza roli, jaką odegrały w tych przekształceniach fundusze publiczne oraz wskazanie kierunków rozwoju sektora.

Słowa kluczowe: przetwórstwo spożywcze, sytuacja ekonomiczna i finansowa, efekty polityki rolnej.

1. Wstęp

W gospodarce światowej w ostatnich latach zachodzą szybkie i głębokie przemiany, które są wynikiem przyspieszenia procesów globalizacji i integracji. Przyczyn tych zmian należy poszukiwać m.in. w zachodzących na świecie przemianach politycznych i ustrojowych, a w konsekwencji w większym otwarciu rynków, swobodnym przepływie informacji, wzroście międzynarodowej wymiany towarów, usług, kapitału, technologii, informacji, wiedzy czy rozwoju międzynarodowego biznesu. Uwarunkowania te wpływają także na rozwój globalnej gospodarki żywnościowej. Wzrost popytu na żywność w poprzedniej dekadzie odbywał się przy równocześnie stabilnych i niskich jej cenach. Od roku 2007 żywność systematycznie drożeje, wzrasta niestabilność cen surowców rolnych, następują zmiany w strukturze konsumpcji. Coraz większego znaczenia na globalnych rynkach żywnościowych nabierają korporacje transnarodowe. Globalizacja gospodarki żywnościowej nie dotyczy

w równym stopniu wszystkich ogniw łańcucha żywnościowego, tj. rolnictwa, przetwórstwa, handlu i konsumentów [Chechelski 2012].

Kluczowym wyzwaniem dla sektora żywnościowego w UE i na całym świecie staje się bezpieczeństwo żywnościowe. Według prognoz FAO do 2050 r. liczba ludności na świecie wzrośnie do 9 mld (głównie w krajach rozwijających się). Wymagać to będzie wzrostu światowej produkcji żywności w wysokości 70%, przy jednoczesnej ograniczonej dostępności skąpych zasobów, szczególnie wody, energii i gruntów. Oznacza to rosnącą presję rynków światowych m.in. na zwiększenie produkcji żywności, ryzyko wystąpienia wahań cen na rynkach rolno-spożywczych, wzrost presji na zasoby naturalne. Żywność, podobnie jak w poprzednich wiekach, będzie miała nadal znaczenie strategiczne.

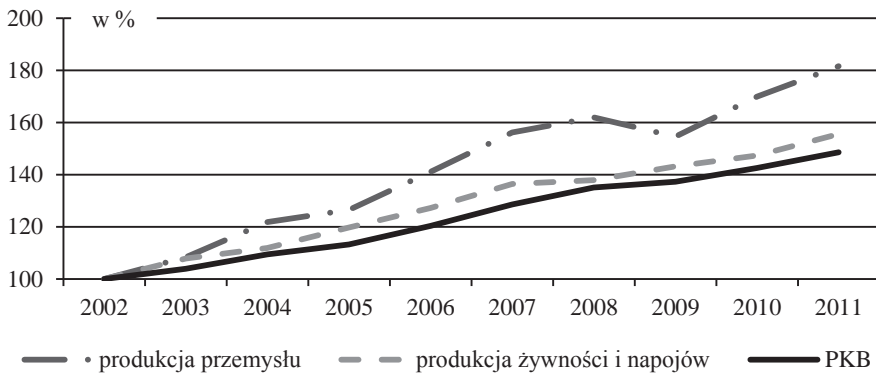
Polska gospodarka żywnościowa w minionym dwudziestoleciu przeszła bardzo istotny, a zarazem burzliwy okres obfitujący w wiele wydarzeń gospodarczych i politycznych. W rozwoju przemysłu spożywczego najważniejszą rolę odegrała zmiana ustroju społeczno-gospodarczego i proces urynkwienia gospodarki. W okresie członkostwa w UE duże znaczenie miały wsparcie środkami publicznymi oraz bezpośrednie i pośrednie interwencje rynkowe.

Zastosowana w niniejszym artykule metoda badawcza oparta została na wtórnej analizie i opisie ogólnodostępnych danych statystycznych GUS i ARiMR oraz danych (finansowych F-01 i dotyczących handlu zagranicznego) zakupionych przez IERiGŻ-PIB. Opracowanie uzupełniono wnioskami płynącymi ze studiów literatury przedmiotu.

2. Produkcja, spożycie i handel zagraniczny żywnością

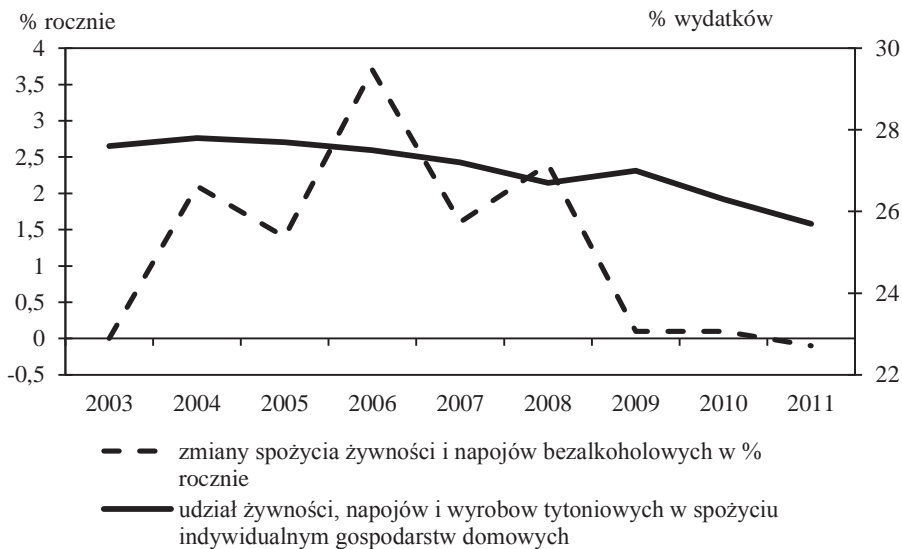
Bezpośrednio przed przystąpieniem Polski do UE w przemyśle spożywczym rozpoczął się okres ożywienia produkcyjnego. W latach 2003-2011 przemysłowa produkcja żywności i napojów rozwijała się w tempie ok. 5% średniorocznie [Wigier 2011]. Jej tempo było niższe od dynamiki rozwoju całego polskiego przemysłu (7% rocznie), ale jednocześnie szybsze niż tempo wzrostu produktu krajowego brutto (4,5% rocznie). W wyniku takich zmian przemysłowa produkcja artykułów spożywczych i napojów w latach 2003-2011 zwiększyła się o 55,6%, przy wzroście całego polskiego przemysłu o 81,6% (rys. 1). Przyrost produkcji sprzedanej przemysłu spożywczego w tym okresie był o 7 punktów procentowych większy od wzrostu produktu krajowego brutto (48,6%).

W okresie 2003-2011 udział żywności, napojów i wyrobów tytoniowych w spożyciu indywidualnym zmniejszył się o ok. 2 punkty procentowe do poziomu ok. 26% wartości indywidualnego spożycia (rys. 2). Najbliższe lata będą okresem przezwyciężenia obecnego światowego kryzysu gospodarczego, co oznacza, że można oczekiwać względnej stabilizacji, a następnie wzrostu spożycia o ok. 1-2% rocznie.

Rys. 1. Porównanie dynamiki produkcji sprzedanej artykułów spożywczych i napojów, produkcji przemysłu oraz PKB (rok 2002 = 100)

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Rys. 2. Wartość spożycia żywności, napojów i wyrobów tytoniowych

Źródło: dane GUS publikowane w Rocznikach Statystycznych.

Po wejściu do UE istotnym czynnikiem wzrostu sektora spożywczego był handel zagraniczny. Popyt był stymulowany niezwykle szybkim rozwojem eksportu, którego wartość zwiększyła się z 4,0 mld euro w 2003 r. do 15,2 mld euro w 2011 roku. Ponad 80% tego eksportu stanowiły produkty przemysłu spożywczego. Wartość ich eksportu zwiększyła się z 3,3 mld euro do 13,0 mld euro. W tym czasie wartość importu rolno-spożywczego zwiększyła się z 3,6 mld euro w 2003 r. do

12,6 mld euro w 2011 roku. Przed akcesją ok. 65% importu rolno-spożywczego stanowiły dostawy produktów przetworzonych, a w 2011 r. ich udział zwiększył się do 70,4%. Wartość importu produktów tego przemysłu wzrosła z 2,3 w 2003 r. do 8,9 mld euro w 2011 roku.

Tabela 1. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2003	2007	2011
Eksport				
Wartość eksportu produktów rolno-spożywczych	mln euro	4 003	10 089	15 228
w tym: produkty przemysłu spożywczego	mln euro	3 276	8 399	12 984
Udział produktów przemysłu spożywczego w eksporcie rolno-spożywczym	%	81,8	83,2	85,3
Udział eksportu w wartości produkcji przemysłu spożywczego	%	13,72	21,55	28,75
Import				
Wartość importu produktów rolno-spożywczych	mln euro	3 557	8 070	12 628
w tym: produkty przemysłu spożywczego	mln euro	2 335	5 469	8 891
Udział produktów przemysłu spożywczego w imporcie rolno-spożywczym	%	65,6	67,8	70,4
Udział importu w zużyciu krajowym artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych	%	10,2	15,2	21,7

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS i raportów rynkowych Handel zagraniczny IERiGŻ-PIB.

3. Struktury produkcyjne oraz sytuacja ekonomiczno-finansowa sektora

W 2010 r. w przemyśle spożywczym funkcjonowało ok. 16 tys. firm, czyli o ponad 18% mniej niż w 2003 r., przy czym firmy duże stanowiły zaledwie 1,8% wszystkich firm spożywczych (281 w 2010 r.), firmy średnie (1178 w 2010 r.) stanowią prawie 7,4% wszystkich firm spożywczych, małe zaś to 5009 firm – czyli 31% całej zbiorowości. Największy udział w strukturze podmiotów mają firmy mikro – 9,5 tys., stanowią one prawie 60% całej zbiorowości. Zachodzące zmiany strukturalne polegają na koncentracji produkcji, stałym zmniejszaniu się liczby firm małych oraz wzroście liczby podmiotów największych [Szczepaniak 2011]. Skutkiem tych zmian jest również znaczące wzmocnienie pozycji dużych firm przemysłowych, których udział w zatrudnieniu sektora zwiększył się z 33,9% w 2003 r. do 36,9% w 2010 r., a w produkcji odpowiednio z 43,5% do 54,1%. W ślad za tym w latach 2003-2010 zmniejszyło się znaczenie pozostałych grup przedsiębiorstw, tj.:

- firm mikro, których udział w produkcji sektora obniżył się z 9,0% do 5,4%, w zatrudnieniu zaś został na zbliżonym poziomie (odpowiednio 14,5% i 14,3%);
- firm małych, gdyż ich udział w produkcji sektora zmniejszył się z 16,5% do 14,7%, przy względnie stabilnym ich udziale w zatrudnieniu (odpowiednio 21,6% i 21,3%);
- firm średnich, których udział w produkcji obniżył się z 31,0% do 25,8%, a w zatrudnieniu sektora z 30,0% do 27,5%.

Rys. 3. Liczba firma oraz zatrudnienie w przemyśle spożywczym w latach 2003 i 2010 (w tys.)

Źródło: obliczenia na podstawie niepublikowanych danych GUS oraz R. Urban, *Przemysł spożywczy*, [w:] *Analiza produkcyjno-ekonomicznej sytuacji rolnictwa i gospodarki żywnościowej w 2005 roku* (i w latach kolejnych), IERiGŻ-PIB, Warszawa 2005-2012.

Procesy koncentracji są zjawiskiem powszechnym, występującym we wszystkich sektorach przemysłu spożywczego. Wzrost produkcji dużych i średnich firm przy względnej stabilizacji krajowego popytu na żywność i napoje wskazuje, że nastąpiło dalsze wzmocnienie pozycji firm dużych kosztem mniejszych podmiotów gospodarczych. Jest to wynik trudnych uwarunkowań rynkowych dla producentów żywności i napojów, które zwykle są większym ograniczeniem dla najmniejszych firm. Struktura podmiotowa polskiego przemysłu spożywczego zbliżyła się tym samym do struktury tego sektora w całej UE. W bliskiej przyszłości procesy koncentracji będą kontynuowane, firmy duże, w tym korporacje transnarodowe, nabierać będą coraz większego znaczenia. Pozycja firm mikro i małych będzie się stopniowo zmniejszać.

W latach 2003-2007 notowano systematyczną poprawę wyników i stanu finansowego przedsiębiorstw przemysłu spożywczego, w roku 2008 odnotowano nie-

wielkie (krótkotrwałe) pogorszenie, a w kolejnym roku 2009 nastąpiła wyraźna poprawa i to do stanu nienotowanego w całym okresie transformacji. W roku 2011 zysk netto osiągnął kwotę 6,5 mld zł i stanowił ok. 3,4% przychodów sektora (tab. 2). Środkami własnymi firmy finansowały ponad 27% majątku obrotowego. Ponad 1/5 firm było nierentownych, a ich udział w przychodach sektora stanowił 16% [Drożdż 2011]. Duże zróżnicowanie wyników finansowych występowało w podziale na poszczególne jego sektory. Najwyższe wskaźniki rentowności osiągało przemienne przetwórstwo wtórne i produkcja używek.

Tabela 2. Wyniki ekonomiczno-finansowe przedsiębiorstw przemysłu spożywczego*

Wyszczególnienie	2003	2007	2011
Zysk netto (w mld zł)	1,6	6,5	6,5
Kapitał własny (w mld zł)	30,1	44,8	60,0
Środki własne w obrocie (w mld zł)	5,1	10,8	15,2
Udział środków własnych w finansowaniu majątku obrotowego (w %)	15,8	22,9	27,1
Udział przedsiębiorstw osiągających zyski netto (w %): w ogólnej liczbie firm	74,4	83,8	78,1
w przychodach przemysłu	79,0	90,1	83,9

*Dane z roku 2003 i 2007 według PKD 2004, a z 2011 według PKD 2007.

Źródło: opracowanie J. Drożdż (IERIGŻ-PIB) na podstawie niepublikowanych danych GUS pochodzących z firm, które zatrudniają ponad 9 osób stałej załogi i złożyły sprawozdania finansowe F-01.

Reasumując, wyniki ekonomiczne przedsiębiorstw w poszczególnych sektorach przemysłu spożywczego od kilku lat są dobre. Bezpieczny stan finansów nie stwarza zagrożeń dla kontynuowania i rozwoju działalności gospodarczej w zakresie produkcji żywności, napojów i wyrobów tytoniowych. Zagrożeń takich nie stwarza również niska rentowność niektórych sektorów, gdyż dotychczas były to zjawiska krótkotrwałe i przypadkowe, wynikające z uwarunkowań zewnętrznych.

4. Inwestycje, innowacyjność oraz efekty polityki w sektorze spożywczym

Prywatyzacja sektora przetwórstwa żywności, zmiany strukturalne oraz inwestycje modernizacyjne i dostosowujące zakłady przetwórcze do norm i standardów weterynaryjnych i sanitarnych UE są źródłem ich sukcesu na rynkach krajowym i zagranicznym. Ogólna wartość inwestycji w latach 2003-2011 przekroczyła 68 mld zł. W kwocie tej udział środków pomocowych z UE jest jednak niewielki i wynosi niepełna 4,5 mld zł, a do końca 2013 r. wartość wypłat sięgnie ok. 7 mld zł.

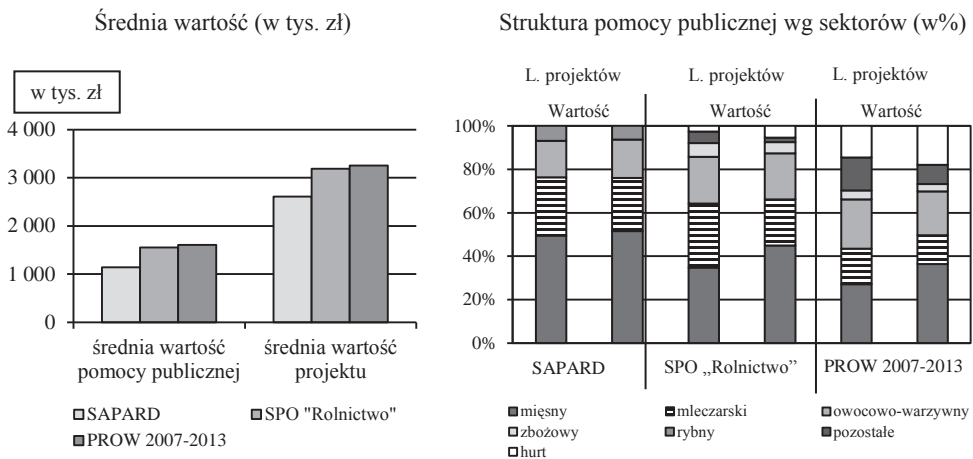
Nakłady inwestycyjne charakteryzują się jednak dużą zmiennością, przy czym w większości sektorów mają one tendencję wzrostową. Poziom nakładów w całym przemyśle spożywczym wzrósł o ponad 4,8 mld w 2003 r. do 6,5 mld zł w 2011 roku. Największy wzrost inwestycji nastąpił w sektorze rybnym, produkcji makaronów, koncentratów spożywczych oraz w sektorze cukierniczym. W następnej kolejności pod względem dynamiki inwestycji znalazły się sektory: drobiarski, olejarski, cukrowniczy, tytoniowy i paszowy. Stosunkowo niewielki przyrost nakładów dotyczy dwóch najbardziej wspieranych z programów współfinansowanych z budżetu UE sektorów, tj. mięsnego i mleczarskiego. Spadkową tendencję w inwestycjach odnotowały sektory piwowarski oraz winiarski. Blisko 2-krotnie (z 39,1 do 71,5 mld zł) zwiększyła się realna wartość majątku trwałego. Środki finansowe UE są katalizatorem inwestycji. Aby otrzymać współfinansowanie, przedsiębiorca musi uruchomić środki własne, co w efekcie prowadzi do 3-4-krotnego zwiększenia końcowej wartości inwestycji.

Pochodną ponoszonych nakładów inwestycyjnych oraz wysokości odpisów amortyzacyjnych jest wartość majątku trwałego przedsiębiorstw. Według danych GUS wartość netto majątku trwałego przemysłu spożywczego wzrosła z 39,1 mld zł (w 2003 r.) do 71,5 mld zł (w 2011 r.). W minionej dekadzie tylko w niektórych latach i w nielicznych sektorach wartość nakładów inwestycyjnych była niższa od amortyzacji, w zdecydowanej jednak większości wartość majątku trwałego wzrastała. Efektem poniesionych inwestycji oraz rosnącej sprzedaży jest także realny wzrost wydajności pracy o 52,5% (w latach 2003-2011). Najwyższą wydajnością pracy charakteryzują się sektory o wysokiej koncentracji produkcji i wysokim stopniu automatyzacji procesów produkcyjnych (cukrowniczy, olejarski, paszowy), niską zaś sektory o rozdrobnionej strukturze i dużym udziale pracy ludzkiej (m.in. piekarski oraz mięsny). Dzięki inwestycjom, w tym współfinansowanym z budżetu UE, zmniejsza się dystans dzielący polski przemysł spożywczy od przemysłu spożywczego w krajach Wspólnoty.

Wzrost nakładów inwestycyjnych nie został w pełni powiązany ze wzrostem innowacyjności. Nakłady polskich firm spożywczych na działalność innowacyjną są nadal niskie (wskaźnik relacji nakładów na działalność innowacyjną do wartości sprzedaży wynosi ok. 2%). Średnia roczna ich wartość waha się od 1,6 do 2,5 mld zł rocznie (w cenach stałych z 2010 r.). Głównym źródłem innowacji są nakłady na zakup „innowacyjnych” maszyn i urządzeń technicznych (ponad 60% wydatków) [Szczepaniak 2011]. Udział jednostek, które wprowadziły na rynek co najmniej jeden nowy lub istotnie ulepszony produkt lub zastosowały w produkcji co najmniej jeden nowy lub istotnie ulepszony proces, jest na poziomie ok. 30%. W niektórych sektorach, jak np. produkcja wyrobów tytoniowych, udział ten sięga jednak nawet 60%. Jeszcze wyższą aktywność innowacyjną (ze względu m.in. na możliwości finansowe) wykazują przedsiębiorstwa duże (w produkcji napojów dotyczy ona blisko 75% przedsiębiorstw).

Ważną rolę w dostosowaniach przemysłu spożywczego do warunków funkcjonowania na wspólnym rynku europejskim, poprawie jego konkurencyjności i innowacyjności odegrała pomoc publiczna ze środków UE. Regularne wsparcie inwestycji w latach 2003–2013 oparte zostało na unijnych i krajowych środkach finansowych programów SAPARD, SPO „Restrukturyzacja...”, PROW 2007–2013. Rozpoczęło się jeszcze w okresie poprzedzającym akcesję, a następnie było kontynuowane w latach 2004–2006 (niepełny okres programowania). Obecny, siedmioletni okres programowania 2007–2013 jest więc już trzecim kolejnym okresem realizacji.

Wsparcie środkami SAPARD było pomocą dla kilku kluczowych gałęzi polskiego przemysłu rolno-spożywczego, tj. mięsnego, drobiarskiego, rybnego, mleczarskiego, owocowo-warzywnego i chłodniczego, w celu spełnienia przez jak największą liczbę zakładów unijnych standardów sanitarnych, weterynaryjnych, ochrony środowiska i właściwego traktowania zwierząt (dobrostanu). Można powiedzieć, że w relacji do środków finansowych, jakie były do dyspozycji, program zakończył się sukcesem. Przedsiębiorcom wypłacono 1525 mln zł, rozliczono 1336 płatności, a niektóre przedsiębiorstwa realizowały dwa lub więcej projektów [Rowiński 2010]. Najwięcej pieniędzy otrzymał przemysł mięsny (ponad 50%), następnie mleczarski (ok. 25%), owocowo-warzywny (ponad 15%) i rybny (7%). Przeciętna kwota pomocy w przeliczeniu na przedsiębiorstwo wyniosła ok. 1,5 mln zł (rys. 4).

Rys. 4. Średnia wartość dotacji oraz struktura pomocy publicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Z SPO „Restrukturyzacja...” realizowanego w latach 2004–2006 z działania „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych” wypłacono beneficjentom 1,7 mld zł. Najwięcej projektów zrealizowano w sektorze owocowo-warzywnym – 251, a następnie 246 w zakładach mleczarskich, 227 w zakładach mięsnych, 123 w zakładach drobiarskich. Te cztery sektory zrealizowały ok. 90% wszystkich pro-

jektów (1178), w tym trzy sektory „zwierzęce” 752 (64% ogólnej liczby projektów). Z innych sektorów największy udział miało przetwórstwo zbóż (50 projektów), natomiast pozostałe zrealizowały zaledwie po kilka lub najwyżej kilkanaście projektów (w sumie 125). Przeciętne wsparcie w przeliczeniu na jeden projekt wyniosło ok. 1,45 mln zł.

W okresie 2007-2013 przemysł rolno-spożywczy i niektóre gałęzie hurtowego handlu artykułami rolno-spożywczymi otrzymują wsparcie ze środków działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”, którego budżet wynosi 932 mln euro. Program nadal znajduje się w trakcie realizacji (dniem rozliczeń jest 31 grudnia 2015 r.). Z danych ARiMR wynika, że do połowy 2012 r. Agencja podpisała 1449 umów z 1066 przedsiębiorstwami o wartości 2721 mln zł przyznanej pomocy i łącznej – 7166 mln zł ogólnej wartości wspieranych inwestycji. Zainteresowanie mikroprzedsiębiorstw programem jest niewielkie, co wynika prawdopodobnie z ich aktualnej sytuacji ekonomicznej i oceny możliwości rozwojowych. Pomoc finansową otrzymały tylko 202 mikroprzedsiębiorstwa, tj. zaledwie 2% mikroprzedsiębiorstw działających w przemyśle spożywczym w 2010 roku. Stosunkowo większe zainteresowanie pomocą wykazują właściciele małych firm (pomoc otrzymuje 379 przedsiębiorstw, czyli ok. 7,5% małych przedsiębiorstw). Z programu korzystają jednak głównie właściciele średnich przedsiębiorstw – wsparcie uzyskało 380 przedsiębiorstw (blisko 1/3 przedsiębiorstw tej grupy), 281 przedsiębiorstw dużych (ok. 50% ogólnej liczby przedsiębiorstw tej grupy).

Pomoc inwestycyjną otrzymują głównie te same cztery sektory, które otrzymały ją w latach 2004-2006. Korzystające z programu przedsiębiorstwa są większe, bardziej innowacyjne, lepiej wykorzystują możliwości oferowanego wsparcia finansowego i dzięki temu stają się bardziej konkurencyjne na rynkach krajowym i zagranicznych. Wsparcie stanowi jednak tylko uboczne źródło finansowania inwestycji przemysłu spożywczego, o czym świadczy ich kilkuprocentowy udział w ogólnej wartości nakładów inwestycyjnych przemysłu spożywczego [Wigier 2012]. Środki publiczne niewątpliwie pobudzają do inwestowania, obniżając koszty ponoszone przez inwestora.

5. Podsumowanie

Okres członkostwa Polski w UE wiąże się z ożywieniem produkcyjnym, inwestycyjnym i handlowym na rynku spożywczym. Przemysłowa produkcja żywności w latach 2004-2011 rozwijała się w tempie średnio ok. 5% rocznie [Urban 2012]. W sumie w całym okresie 2004-2011 zwiększyła się ona o blisko 60%. Jest to tempo nieco szybsze niż przyrost PKB (przyrost o prawie 50%), prawie dwukrotnie szybsze niż wzrost towarowej produkcji rolnictwa, 2,5 razy większe niż wzrost spożycia żywności, napojów i wyrobów tytoniowych oraz o 1/3 mniejsze niż tempo rozwoju produkcji przemysłowej w Polsce (przyrost o prawie 82%).

Czynnikiem dynamizującym rozwój sektora żywnościowego w Polsce był niezwykle szybki wzrost eksportu, wynikający z konkurencyjności (cenowej i jakościowej) tego sektora na jednolitym rynku europejskim, a czynnikiem stabilizującym produkcję przemysłową i chroniącym przed skutkami kryzysu był rynek wewnętrzny. Blisko 2-krotnie (z 39,1 do 71,5 mld zł) zwiększyła się realna wartość majątku trwałego. Zaistniałe zmiany spowodowały znaczącą przebudowę struktury podmiotowej sektora, mierzonej udziałem podmiotów różnej wielkości w produkcji i zatrudnieniu całego przemysłu spożywczego. Efektem przeprowadzonych inwestycji był również wzrost wydajności pracy. Niestety, mimo dokonanych inwestycji poziom innowacyjności przedsiębiorstw przemysłu spożywczego jest nadal niski [Szczepaniak 2011].

Otrzymana przez przemysł spożywczy pomoc publiczna była katalizatorem globalnych inwestycji i przemian strukturalnych. Aby otrzymać współfinansowanie, przedsiębiorca musiał uruchomić środki własne, co w efekcie prowadziło do 3-4-krotnego zwiększenia końcowej wartości inwestycji. Wsparcie procesów inwestycyjnych środkami publicznymi było celowe i konieczne, bo dzięki niemu w stosunkowo krótkim okresie we wszystkich sektorach przemysłu spożywczego udało się odnotować duży postęp. Polskie przedsiębiorstwa zaliczane są obecnie do jednych z najnowocześniejszych we Wspólnocie.

W warunkach globalizacji i integracji europejskiej o rozwoju przedsiębiorstw i ich międzynarodowej konkurencyjności często decydują nie tylko czynniki o charakterze cenowym i jakościowym, ale właśnie podejmowane przez przedsiębiorstwa działania innowacyjne. Innowacyjność, według niektórych ekspertów, staje się wręcz podstawowym źródłem uzyskiwania przewagi konkurencyjnej. W tych okolicznościach niska innowacyjność polskiego przemysłu spożywczego może stanowić istotne zagrożenie dla dalszego rozwoju i poprawy jego konkurencyjności.

Wraz ze wzrostem zamożności społeczeństwa i malejącym udziałem wydatków na żywność w wydatkach ogółem zmieniają się przyzwyczajenia konsumpcyjne społeczeństwa. Należy się spodziewać, że w przyszłości szybko będzie rosło zapotrzebowanie konsumentów na produkty typu instant, produkty bezpieczne i zachowujące długo swoje właściwości odżywcze. Firmy spożywcze będą musiały dostosować się do zmieniającego się stylu życia: produkty „na wynos” łatwe do przygotowania i konsumpcji, łatwe do przechowywania, o przedłużonym okresie trwałości, świeżości i wyglądu. Taka ewolucja rynku jest wciąż przed nami. Nie przypadnie ona jednak w udziale tym firmom, które nie zaczną inwestować w jakość, innowacje i kapitał ludzki.

Podstawowym celem działania przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w perspektywie do 2020 r. powinna być poprawa konkurencyjności i innowacyjności produkcji przemysłowej w wyniku poprawy jakości produkcji, obniżenia jej kosztów oraz wprowadzenia na rynek nowych produktów, procesów i technologii produkcji. Tym samym zostanie zachowana szansa rozwijania sprzedaży przez wiodące branże eksportowe oraz wzrośnie możliwość aktywizacji produkcji i poprawy jej konkurencyjności w sektorach zdominowanych przez import.

Priorytetem rozwoju gospodarki żywnościowej w nowym okresie programowania powinien być także rozwój zrównoważony. Duża część firm przetwórczych zlokalizowana jest na terenach wiejskich, stąd wsparciem dla sektora w okresie do 2020 roku będzie także poprawa stanu infrastruktury, na czym skorzystają tak mieszkańcy wsi, jak i zakłady przetwórcze (np. lepsza i sprawniejsza logistyka). Generalnie konieczne jest wsparcie tworzenia i dyfuzji innowacji i poprawy konkurencyjności zewnętrznej w całym sektorze produkcji artykułów spożywczych.

Popyt na żywność i produkty rolno-spożywcze może być stymulowany m.in. poprzez działania promocyjne oraz zwiększanie jej atrakcyjności, tj. podnoszenie bezpieczeństwa i jakości, różnicowanie i dostosowanie oferty do potrzeb różnych segmentów rynku. Działania takie są szczególnie pożądane w działach, które poprawiają racjonalność żywienia, jak np. mięso wołowe i drobiowe, produkty mleczarskie, ryby i przetwory, owoce, warzywa i ich przetwory, wszelkie napoje o małej zawartości cukru i alkoholu, produkty tradycyjne i regionalne, żywność „ekologiczna” itp.

Celem strategicznym polskiej gospodarki żywnościowej powinno być także utrzymanie wysokiego tempa wzrostu eksportu, ze szczególnym uwzględnieniem działów o wysokiej konkurencyjności. Wspierane więc powinny być działania przedsiębiorstw i całych sektorów, które będą służyć temu celowi. Dotyczy to nie tylko działów, które rozwijają eksport w oparciu o krajową produkcję rolną, lecz także tych sektorów, które rozwijały się, wytwarzając produkty eksportowe z importowanych surowców.

Literatura

- Chechelski P., *Uwarunkowania globalne rozwoju rolnictwa, przemysłu spożywczego i obszarów wiejskich*, [w:] M. Wigier (red.), *Wyzwania i ograniczenia długookresowego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce*, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2012.
- Drożdż J., *Rozwój produkcji przemysłu spożywczego*, [w:] R. Mroczek (red.), *Procesy dostosowawcze polskiego przemysłu spożywczego do zmieniającego się otoczenia rynkowego (1)*, Raport nr 4 PW, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2011.
- Rowiński J., *Wpływ funduszy współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej na rozwój rolnictwa i regionów wiejskich*, [w:] A. Kowalski (red.), *Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej (Synteza)*, Raport PW nr 184, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2010.
- Szczepaniak I. (red.), *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności [1]*, Raport PW nr 25, IERiGŻ-PIB Warszawa 2011.
- Szczepaniak I., *Struktura podmiotowa przemysłu spożywczego*, [w:] R. Mroczek (red.), *Procesy dostosowawcze polskiego przemysłu spożywczego do zmieniającego się otoczenia rynkowego (1)*, Raport nr 4 PW, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2011.
- Urban R., *Przemysł spożywczy*, [w:] A. Kowalski (red.), *Analiza produkcyjno-ekonomicznej sytuacji rolnictwa i gospodarki żywnościowej w 2005 roku (i w latach kolejnych)*, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2005-2012.

- Wigier M., *Efekty WPR w odniesieniu do przemysłu spożywczego*, [w:] M. Wigier (red.), *Analiza efektów realizacji polityki rolnej wobec rolnictwa i obszarów wiejskich*, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2011.
- Wigier M., *Efekty realizacji WPR w Polsce – doświadczenia i wyzwania w perspektywie do 2020 roku*, [w:] J. Sokołowski, M. Sosnowski, A. Żabiński (red.), *Polityka ekonomiczna*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 246, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Wrocław 2012.

FOOD PROCESSING IN POLAND IN THE TIMES OF EU MEMBERSHIP – CONDITION AND PERSPECTIVE

Summary: Polish food industry is growing fast, it shows high resistance to the phenomenon of the crisis, and its economic and financial situation is good. Such a situation can be explained by rising export and high demand on the internal market. International competitiveness of Polish food producers is high thanks to domestic and foreign funds. Polish producers are competing on the market with price and quality, more rarely with innovative products. Probably Polish food industry will be able to benefit from the EU aid funds for the last time in the period 2014-2020. The aim of this paper is a brief presentation of the most important processes and structural changes that have taken place in the Polish food industry in terms of production, investment and foreign trade as well as the analysis of the role played by public funds in these transformations and the presentation of the sector development directions.

Keywords: food processing, economic and financial situation, agricultural policy effects.